

Νὰ εἶναι οἱ Ἀρβανιτόβλαχοι κοῦμα ἐπιμιξίας Ἀλβανῶν καὶ βλαχοφώνων ποιμένων;

Δὲν φαίνεται πιθανόν.

Τὸ περισσότερο βέβαιον εἶναι ὅτι οἱ Ἀρβανιτόβλαχοι ἔζησαν ἀρχικῶς ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας εἰς τὴν Ἀλβανίαν καὶ δι' αὐτὸ ἐπῆραν καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐνδυμασίας καὶ μέρους τῆς γλώσσης, καὶ ἀρκετὰ ἔθιμα.

Ἄλλὰ πρέπει νὰ τελειώσωμε μὲ τὸ περὶ βλάχων θέμα μας, τὸ ὁποῖον, ἂν καὶ δὲν ἀπετέλεσε μακροσκελὲς ἄρθρον, ὅμως διὰ πρώτην φοράν, ἐπῆρε τὸ ζήτημα εἰς ὅλον αὐτοῦ τὸ πλάτος καὶ τὴν ἔκτασιν.

Ἔτσι φθάνομεν εἰς τοὺς Καραγκουνόβλαχους πού ἡ λέξις εἶναι γνωστὴ περισσότερο εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ ὀλιγώτερο εἰς τὰ ἄλλα τῆς Βορείου Ἑλλάδος τμήματα.

Καραγκουνόβλαχοι λέγονται εἰς τὴν Θεσσαλίαν οἱ εἰς τὰς ὑπωρείας τῶν βουνῶν μένοντες πληθυσμοὶ οἱ μετερχόμενοι συγχρόνως τὸ ἐπάγγελμα τοῦ κτηνοτρόφου καὶ τοῦ γεωργοῦ.

Καραγκούνηδες, ὡς γνωστόν, εἰς τὴν Θεσσαλίαν λέγονται οἱ γεωργοὶ τοῦ κάμπου, ἐφ' ὅσον δὲ εἰς τὰς ὑπωρείας τῶν Θεσσαλικῶν βουνῶν ὑπάρχουν πληθυσμοὶ γεωργοκτηνοτροφικοί, καραγκούνικοι δηλαδή καὶ βλάχικοι, φυσικὸν ἦτο νὰ εὐρεθῆ καὶ δι' αὐτοὺς ὁ κατάλληλος ὄρος. Ἔτσι ἐδημιουργήθη ἡ λέξις *καραγκουνόβλαχος*.

Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

ΑΝΤΩΝ. ΣΩΧΟΥ «*Ἡ Λαϊκὴ Τέχνη στὴ Ντῆνο.*»

Ὁ διαπρεπὴς γλύπτης κ. Ἀντών. Σῶχος ἔβγαλε ἓνα πολὺ ἐνδιαφέρον βιβλίον γιὰ τὴ λαϊκὴ τέχνη τῆς Τῆνου, πού εἶναι καὶ ἡ ἰδιαιτέρη του πατρίδα. Εἶναι ἀφιερωμένο στὸν προπάπο του τὸν λαϊκὸ γλύπτη Λάζαρο Ι. Σῶχο καὶ στὸν ἄλλο καλλιτέχνη θεῖο του Λάζαρο Ν. Σῶχο.

Ἀρχίζει περιγράφοντας τὸ νησί ἓνα ἀπὸ πῶ ὁμορφὰ τῶν Κυκλάδων. Ἡ Τῆνος ἔχει ἀφθονὰ μάρμαρα, καὶ στὴν περιοχὴ «Χούσουλα» τὸ περίφημο σ' ὅλον τὸν κόσμον χρωματιστὸ πράσινο μάρμαρον μὲ λευκὰς κηλίδες. Τὰ μέσα πού μεταχειρίζονται οἱ χωρικοὶ γιὰ νὰ μεταφέρουν τὰ μάρμαρα εἶναι πολὺ πρωτόγονα. Ὁ κ. Σῶχος διηγεῖται πῶς γίνεται ἡ ἐξόρυξις τῶν μαρμάρων καὶ τὰ ἐργαλεῖα πού χρησιμοποιοῦν οἱ χωρικοὶ — τὸ σόκο, τὸ μακάπι, τὴ θραπίνα ἢ κτενιά, τοὺς λοστούς, τὰ βίντσια, τὶς σφήνες. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ μάρμαρά της, ἡ Τῆνος ἔχει καὶ σχιστόλιθο καὶ ἓνα εἶδος πέτρας

(σιδερόπετρα) πολύ σκληρή, φαίνεται δὲ νάχει συγγένεια με τὸ γρανίτη· ἔχει πράσινο ἀνοιχτὸ χρώμα.

Οἱ κάτοικοι τῆς Τήνου ἔχουν ἔμφυτη καλλιτεχνικὴ διάθεση. Χώρια ἀπτοὺς λαϊκοὺς τεχνίτες ἢ Τήνος ἔχει νὰ ἐπιδείξει ἀπὸ χρόνια ἀναγνωρισμένους γλύπτες καὶ ζωγράφους. Ὁ Ναὸς τῆς Εὐαγγελίστριας ἐνθαρρύνει τοὺς καλλιτέχνες με τὶς ὑποτροφίες του.

Ὁ κ. Σώχος ρίχνει μιὰ καλὴ ἰδέα—μιὰ φορὰ πού τόσο ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν Τέχνη στὴν Τήνο λέει νὰ ἐνθαρρύνονταν τὸ Κράτος ἢ καὶ κανένας εὐεργέτης καὶ νὰ ἴδρναν μιὰ τεχνικὴ σχολὴ πού νὰ ἐμψυχώσῃ καὶ νὰ συγκρατήσῃ τὴν παράδοση.

Ὁ συγγραφέας μιλάει γιὰ τὸ χορὸ τῶν τηνιακῶν πού εἶναι ἕνας συρτὸς μιχτὸς καὶ μοιάζει με τὸν Πεντοξήλη τῆς Κρήτης· μιλάει γιὰ τὸ Τηνιακὸ σπίτι πού εἶναι ἀπλό καὶ πολὺ εὐρύχωρο με καλαισθητὴ διακοσμητικὴ γραμμὴ. Ἡ ἐξώπορτα εἶναι σχεδὸν πάντα στολισμένη με τὸ μαρμάρينو ὑπέρθυρο με σκαλισμένα ἐκεῖ καϊκάκια, πουλιά, λουλούδια, δέντρα, φυτά. Ἐχουν ὠραίες καπνοδόχες κτισμένες φιλόκαλα με μιὰ χαρακτηριστικὴ ἀπλότητα σύμφωνη με τὸ στυλ τοῦ ὄλου σπιτιοῦ. Ἀπτὰ ἐπιπλα τοῦ σπιτιοῦ οἱ κασέλες εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρουσες, ξυλόγλυπτες με τὰ ἴδια διακοσμητικὰ μοτίβα καὶ βαμένες μενα γλυκὸ τόνο μαύρου πού βγαίνει ἀπτις φλοῦδες τῶν ροδιῶν. Σ' ὄλα βλέπει κανεὶς μιὰ κάποια βυζαντινὴ ἐπίδραση. Βρίσκεις ἐντοιχισμένες πλάκες στολισμένες με ψηφιδωτά, καὶ μικρὰ σκαλιστὰ μαρμάρινα εἰκονοστάσια.

Τὰ κυριώτερα διακοσμητικὰ μοτίβα εἶναι ψάρια, καράβια, δέντρα καὶ φυτά. Ἡ λαϊκὴ τέχνη εἶναι ἀγνή χωρὶς κανόνες καὶ χωρὶς ἐπιδράσεις, ἀτόφια βγαλμένη ἀπτὴν ψυχικὴν διάθεση τοῦ τεχνίτη. Ἡ μαρμαρογλυπτικὴ εἶναι πολὺ καλλιεργημένη, ὕστερα ἢ ξυλογλυπτικὴ.

Ἀπ τὰ πιὸ ἐξαιρετικὰ τῆς λαϊκῆς τέχνης στὴν Τήνο εἶναι οἱ περιστεριῶνες με τὶς διακοσμητικὲς παραστάσεις τους σὲ σχιστόλιθο. Ἰδιαίτερα φροντίζουν οἱ Τηνιακοὶ τεχνίτες τὰ καμπαναριά. Εἶναι ὄλα—φτωχὰ ἢ πλούσια, δουλεμένα με μιὰ μυστικὸπαθὴ συγκίνηση.

Τὸ ὠραῖο βιβλίον τοῦ κ. Σώχου περιέχει καὶ σχέδια ἀπὸ πόρτες, εἰκονοστάσια, φεγγίτες, ἀκρόπρωρα, ὑπέρθυρα—σχέδια τοῦ ἴδιου.

Ὁ ἐκλεκτὸς καλλιτέχνης με τὴν ἐπιμελημένη καὶ εὐσυνείδητη ἐκδοσὴ του συμβάλλει πολὺ στὴ μελέτη πού γίνεται τελευταῖα μ' ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἑλληνικὴ λαϊκὴ τέχνη.

P. Σ.

ΗΒΗΣ ΚΟΥΓΙΑ (ΜΕΛΙΣΣΑΝΘΗΣ) «Φωνὲς ἐντόμου» (Ἀθήνα, Μάιος, 1930).

Ἐνα βιβλιαράκι με πρωτόλεια. Κι ἂν δὲν εἶναι τέτοια τὰ ποιήματα τῆς Δδος Κούγια, αὐτὴ τουλάχιστο τὴν ἐντύπωσι μού κάνουν. Τὸ λέγω αὐτὸ ἔχοντας ὑπ' ὄψιν κυρίως τὴν ἀνισότητά τῶν στίχων, στὰ περισσότερα. Στὸ ἴδιο ποίημα αἴφνης, πλάϊ σὲ ὠραίους στίχους, βρίσκομε ἄλλους μέτριους, καὶ καμμιά φορὰ καὶ μερικὸς κακοῦς. Τὰ πρωτόλεια ὁμως αὐτὰ δὲν εἶναι ἀπὸ κείνα πού φαίνονται νὰ προκαταδικάζουν τὸν ποιητὴ τους (ἂν καὶ μιὰ τέτοια κρίσις εἶνε πάντοτε παρακινδυνευμένη). Γιατὶ μέσα στίς «Φωνὲς ἐντόμου», ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ποιήματα με τοὺς ρητορισμοὺς καὶ τὰ «σύμβολα», πού δὲν μού εἶπαν καὶ μεγάλα πράγματα, βρῆκα καὶ μερικὰ με ἀξία. Κανένα δὲν ἔχει τὴν ἀριότητα τοῦ καθαυτοῦ λογοτεχνήματος, ἢ ἀξία τους εἶνε σχετικὴ με τὴν γενικότητα τῆς

συλλογῆς. Τὸ ποίημα «Στὴ μνήμη τοῦ πατέρα μου» μᾶρσε. Καλὰ ψυχολογημένο. Ἐπίσης τὰ πέντε πού ἀποτελοῦν τὴ σειρὰ «Ὁ Δρόμος τοῦ γυρισμοῦ» ἔχουν λυρισμό. Στὴν ἰδέα τους θυμίζουσι λίγο τὸ «Ἰγνατίου τάφος» τοῦ Καβάφη, μὰ περισσότερο τὴ «Sagesse» τοῦ Verlaine. Εἶναι οἱ ἰκεσίες τῆς ἀμαρτωλῆς πού, ἀφοῦ ἀπῆλause, ξαναγυρίζει στὸν Κύριο, ἀπ' τὸν ὅποιον ἐξέκλινε, καὶ «μὲ δάκρυα μετανοίας πικρὰ» ζητᾷ τὴ συγγνώμη του. Τὰ πέντε αὐτὰ ποιήματα δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι θὰ ἐγράφησαν ὕστερ' ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα τῆς συλλογῆς. Ἡ ὑπεροχὴ τους εἶνε ἀναμφισβήτητη: τὸ αἰσθημὰ τους μᾶς συγκινεῖ (μερικὲς ἐκφράσεις μάλιστα εἶνε πολὺ ἐπιτυχημένες), ἐνῶ οἱ ἀτέλειες τῆς μορφῆς τους δὲν εἶνε παρὰ ἐλάχιστα.

Ἡ Δις Ἡβη Κούγια δὲν φαίνεται νὰ στερεῖται ἀπὸ τάλαντο. Μὲ τὸν καιρὸ μπορεῖ κατὰ νὰ δώση.

Στὸ τέλος τοῦ βιβλίου δημοσιεύονται μεταφράσεις ποιημάτων Paul Verlaine, Théodore de Banville καὶ Albert Samain, ἀρκετὰ καλές.

Γ. Α. Π.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΜΙΧ. Λ. ΡΟΔΑ «*Ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Κώστα Κρυστάλλη*». Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Γράμματα». Ἀλεξάνδρεια — Ἀθῆνα 1930.

ΠΑΝΤ. Ε. ΚΕΡΚΙΝΟΥ «*Ἡ ἑλληνικὴ ἰθαγένεια ἐν Αἰγύπτῳ*». Ἐπιμέλεια «Γραμμάτων». Ἀλεξάνδρεια 1930.

ΡΙΤΑΣ Ν. ΜΠΟΥΜΗ «*Τὰ τραγούδια στὴν ἀγάπη*». Ἐκδότης Ἀριστείδης Μαυρίδης. Ἀθῆνα 1930.

Γ. Σ. ΔΟΥΡΑ «*Ὅχτῶ τραγούδια στὸ Χριστὸ Βασιλέα*». Ἀθῆνα 1930.

JEAN MICHEL «*Anthologie des poètes néo-grecs (1886-1929)*». Paris. Albert Messein, Editeur, 1930.

ΜΑΡΙΚΑΣ ΚΑΡΚΑΝΙΔΟΥ «*Πρὸς τὸ Αντρωμό*». Ἐκδότης Γεώργ. Χ. Κορνάρος. Ἀθῆνα 1930.

Π. Ν. ΚΑΡΑΒΙΑ «*Ἡ νύχτα μὲ πολύχρωμα φῶτα*». Ἐκδότης Α. Ι. Ράλλης. Ἀθῆνα.

Δ. Ν. ΓΑΛΑΝΗ «*Ἀνθρώπινες ἱστορίες*», ποιήματα. Ἐκδότης Ἀριστείδης Μαυρίδης, 1930.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

«*Νέα Ἐστία*». Στὸ τεῦχος τῆς 15 Αὐγούστου δημοσιεύεται ἓνα ποίημα τοῦ Καρυωτάκη «Πρέβεζα». «Φιλοσοφικὲς παρατηρήσεις» τοῦ κ. Μιχαῆλ Νικολαΐδη. Ὁ κ. Τωμαδάκις ἔχει ἄρθρο «Ὁ τυφλὸς Ὀμηρὸς στὴ Σολωμικὴ ποίηση». Ἀφορμὴ ἢ «Εἰσαγωγή στὸ Παλαμικὸ ἔργο» τοῦ κ. Καραντώνη. Ὁ κ. Τωμαδάκις διαμαρ-